

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
та інформатизації

Володимир ШПАН
25 лютого 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальності: 014 Середня освіта (Українська мова і література); 014 Середня освіта (Мова та література (Польська мова і література))

Освітні програми: Середня освіта (Українська мова і література, мова і література (англійська)); Середня освіта (Мова і література (польська, англійська))

Статус дисципліни: обов'язкова

Факультет: української та іноземної філології

Кафедра: української мови

Мова навчання: українська

Дані про вивчення дисципліни:

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год / кредити ЄКТС	Кількість годин							Вид се- местрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота	Курсова робота		
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семинарські заняття			Залік	Екзамен
Денна	I	II	120/4	36	24	-	12	-	84	-	-	+

Робоча програма складена на основі освітніх програм та навчального плану підготовки фахівців **другого (магістерського)** рівня вищої освіти (90 кредитів ЄКТС)

Розробник:

М. Мацьків **Петро МАЦЬКІВ**, доктор філологічних наук, професор

Погоджено гарантом освітньої програми:

С. Сеньків **Степан СЕНЬКІВ**, кандидат філологічних наук, доцент

В. Зварич **Василь ЗВАРИЧ**, кандидат філологічних наук, доцент

Схвалено на засіданні кафедри української мови

Протокол № 3 від 24.02. 2023 р.

Завідувач кафедри В. Котович **Віра КОТОВИЧ**

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету української та іноземної філології

Протокол № 3 від 31 березня 2023 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету

Протокол № 4 від 25 лютого 2023 р.

1. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни - поглиблення й узагальнення знань філологів з теорії, методології та історії мовознавства; підвищення професійного рівня лінгвістичної підготовки магістрів; формування навичок комплексного лінгвістичного аналізу.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Для засвоєння цієї дисципліни необхідні знання, вміння та навички, набуті під час вивчення таких дисциплін: вступ до мовознавства, фонетика сучасної української мови, словотвір сучасної української мови, морфологія сучасної російської мови, синтаксис сучасної української мови, вступ до мовознавства, історична граматики української мови, історія української літературної мови, культурологія, історія, соціологія, філософія, психологія.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

відповідно до вимог освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні знати: методологічні принципи і методичні прийоми наукової діяльності; сучасні технології збору, обробки та інтерпретації теоретичних та практичних даних.

вміти: а) *загальна компетентність:* аналізувати явища і процеси, необхідні для ілюстрації і підтвердження теоретичних висновків проведеного дослідження; застосовувати сучасні технології збору, обробки та інтерпретації отриманих даних; самостійно освоювати інноваційні сфери та нові методи дослідження.

б) *компетентність, що відповідає предмету:* здатність володіти метамовою лінгвістичної науки; методами лінгвістичного аналізу, аналізувати та застосовувати основні положення лінгвістичних теорій та методи дослідження мови у практичній діяльності.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

А (90 – 100) – оцінка «відмінно» – «5» (*відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок*): отримує здобувач, який виявив глибокі знання навчального матеріалу, повно відтворює програмовий матеріал, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах (знакова природа мови; мова і мислення; мова і мовлення; система і структура мови; мова і суспільство; мова та історія (розвиток мови; методи дослідження та опису мов; історія лінгвістичної думки як наука; історія лінгвістичної думки до XIX ст.; порівняльно-історичне мовознавство; основні напрямки мовознавства XIX століття; мовознавство кінця XIX – початку XX ст.; структуралізм і генеративізм. неогумбольдтіанство; мовознавство В СРСР; мовознавство на сучасному етапі), добре орієнтується в теоретико-методологічних засадах лінгвокогнітивних досліджень; уміє визначати мету і завдання дослідження; здатний проаналізувати попередні знання з метою їх використання під час засвоєння програмового матеріалу; уміє самостійно отримувати нові знання з навколишнього світу, творчо їх використовувати для прийняття рішень в нових і нестандартних ситуаціях; виконав усі види навчальної роботи.

В (82 – 89) – оцінка «добре» – «4» (*вище середнього рівня з кількома помилками*): отримує здобувач, який виявив глибокі знання навчального матеріалу, повно відтворює програмовий матеріал (знакова природа мови; мова і мислення; мова і мовлення; система і структура мови; мова і суспільство; мова та історія (розвиток мови; методи дослідження та опису мов; історія лінгвістичної думки як наука; історія лінгвістичної думки до XIX ст.; порівняльно-історичне мовознавство; основні напрямки мовознавства XIX століття; мовознавство кінця XIX – початку XX ст.; структуралізм і генеративізм. неогумбольдтіанство; мовознавство В СРСР; мовознавство на сучасному етапі), проте допускає незначні неточності в їх інтерпретації; добре орієнтується в теоретико-методологічних засадах лінгвокогнітивних досліджень, проте потребує незначної підтримки для впевненості у власній відповіді; уміє визначати мету і завдання дослідження; здатний проаналізувати попередні знання з метою їх використання під час засвоєння програмового матеріалу, а також творчо їх використовувати.

С (75 – 81) – оцінка «добре» – «4» (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок): отримує здобувач, який виявив міцні знання навчального матеріалу, відтворює програмовий матеріал (знакова природа мови; мова і мислення; мова і мовлення; система і структура мови; мова і суспільство; мова та історія (розвиток мови; методи дослідження та опису мов; історія лінгвістичної думки як наука; історія лінгвістичної думки до XIX ст.; порівняльно-історичне мовознавство; основні напрямки мовознавства XIX століття; мовознавство кінця XIX – початку XX ст.; структуралізм і генеративізм. неогумбольдтіанство; мовознавство В СРСР; мовознавство на сучасному етапі), добре орієнтується в теоретико-методологічних засадах лінгвокогнітивних досліджень, однак допускає певні (суттєві) неточності; уміє визначати мету і завдання дослідження; здатний проаналізувати попередні знання з метою їх використання під час засвоєння програмового матеріалу, проте допускає неістотні неточності під час їх застосування; виконав усі види навчальної роботи.

Д (67 – 74) – оцінка «задовільно» – «3» (непогано, але зі значною кількістю недоліків): отримує здобувач, який виявив недостатньо міцні знання навчального матеріалу, з певними труднощами відтворює програмовий матеріал (знакова природа мови; мова і мислення; мова і мовлення; система і структура мови; мова і суспільство; мова та історія (розвиток мови; методи дослідження та опису мов; історія лінгвістичної думки як наука; історія лінгвістичної думки до XIX ст.; порівняльно-історичне мовознавство; основні напрямки мовознавства XIX століття; мовознавство кінця XIX – початку XX ст.; структуралізм і генеративізм. неогумбольдтіанство; мовознавство В СРСР; мовознавство на сучасному етапі), рідко звертається до матеріалів, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; не достатньо орієнтується в теоретико-методологічних засадах лінгвокогнітивних досліджень; уміє визначати мету і завдання дослідження; не завжди спроможний проаналізувати попередні знання з метою їх використання під час засвоєння програмового матеріалу, допускає неточності під час їх застосування; виконав усі види навчальної роботи.

Е (60 – 66) – оцінка «задовільно» – «3» (виконання задовольняє мінімальним критеріям): отримує здобувач, який виявив слабкі знання навчального матеріалу, зовсім не спирається на матеріали, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; слабо орієнтується в програмовому матеріалі (знакова природа мови; мова і мислення; мова і мовлення; система і структура мови; мова і суспільство; мова та історія (розвиток мови; методи дослідження та опису мов; історія лінгвістичної думки як наука; історія лінгвістичної думки до XIX ст.; порівняльно-історичне мовознавство; основні напрямки мовознавства XIX століття; мовознавство кінця XIX – початку XX ст.; структуралізм і генеративізм. неогумбольдтіанство; мовознавство В СРСР; мовознавство на сучасному етапі). недостатньо орієнтується в теоретико-методологічних засадах лінгвокогнітивних досліджень; уміє визначати мету і завдання дослідження; рідко спирається на попередні знання з метою їх використання під час засвоєння програмового матеріалу; виконав більшість із запропонованих видів навчальної роботи.

FX (35 – 59) – оцінка «незадовільно» – «2» (з можливістю повторного складання): виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив незнання значної частини навчального матеріалу, допускає істотні помилки у відповідях на запитання, не вміє застосувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, не спирається на матеріали, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; не орієнтується в теоретико-методологічних засадах лінгвістичних досліджень; відчуває труднощі під час визначення мети і завдання дослідження; не може застосувати раніше набуті знання під час засвоєння програмового матеріалу; не володіє методами обробки лінгвістичних даних; не виконав усіх видів навчальної роботи.

F (1 – 34) – оцінка «незадовільно» – «2» (з обов'язковим повторним курсом): виставляється здобувачеві, який зовсім не володіє програмовим матеріалом, що

унеможливилося засвоєння базових понять лінгвістики; не виконав усіх видів навчальної роботи.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

- програмовий контроль знань;
- система узагальнених кваліфікаційних завдань;
- підсумкова контрольна робота;
- залік.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. Мовознавство як наука

Предмет мовознавства. Зміст і основні завдання загального мовознавства. Місце мовознавства в системі наук. Прикладне мовознавство.

ТЕМА 2. Знакова природа мови

Поняття про знак і знакову систему мови. Типологія знаків. Структура знака. Специфіка мовного знака. Своєрідність мови як знакової системи. Знаковість і одиниці мови. Мова і несловесні форми спілкування (паралінгвістика і паракінесика).

ТЕМА 3. Мова і мислення

Проблема співвідношення мови і мислення. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення. Типи мислення у людини: поняттєве, технічне і образне. Внутрішнє мовлення і мислення. Роль мови у процесі пізнання.

ТЕМА 4. Мова і мовлення

Проблеми мови і мовлення в концепціях різних лінгвістів. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення. Суспільна природа мови і мовної діяльності.

ТЕМА 5. Система і структура мови

Системний характер мови. Парадигматичні, синтагматичні й ієрархічні відношення між мовними одиницями. Структура мови. Основні й проміжні рівні мови. Теорія ізоморфізму й ієрархії рівнів мови. Своєрідність системності мови. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Система і норма

ТЕМА 6. Мова і суспільство

Суспільна природа мови. Суспільні функції мови. Соціальна зумовленість мовних явищ. Суспільний характер мовної норми. Мова як символ соціальної солідарності. Залежність стану мови від стану суспільства. Мова як найважливіша етнічна ознака. Мова, нація і держава. Мова і культура. Соціолінгвістика, її предмет, завдання і проблеми. Інтерлінгвістика.

ТЕМА 7. Мова та історія (розвиток мови)

Мова як явище, що історично розвивається. Синхронія і діакронія. Зовнішні причини мовних змін. Внутрішні причини мовних змін. Темпи мовних змін. Питання про прогрес у розвитку мов. Взаємодія мов.

ТЕМА 8. Методи дослідження та опису мов.

Поняття про методи наукового дослідження. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу. Описовий метод. Порівняльно-історичний метод. Метод лінгвістичної географії. Зіставний метод. Структурний метод. Соціолінгвістичні і психолінгвістичні методи. Застосування математичних методів у мовознавстві.

ТЕМА 9. Історія лінгвістичної думки як наука

Предмет і завдання історії мовознавства. Історія мовознавства як розвиток лінгвістичної теорії, методології і методики лінгвістичного аналізу. Основні етапи і періоди історії мовознавства.

ТЕМА 10. Історія лінгвістичної думки до XIX ст.

Мовознавство в Давній Індії. Давньокитайське мовознавство. Мовознавство в Давній Греції та Римі. Давнє арабське мовознавство. Європейське мовознавство епохи середньовіччя і Відродження. Українське мовознавство XI — XVIII ст.

ТЕМА 11. Порівняльно-історичне мовознавство

Передвісники порівняльно-історичного мовознавства. Основоположники порівняльно-історичного мовознавства (Ф.Бопп, Р.Раск, Я.Грім, О.Х.Востоков та ін.). Лінгвістичні погляди Вільгельма фон Гумбольдта.

ТЕМА 12. Основні напрямки мовознавства XIX століття

Натуралістичний (біологічний) напрям у порівняльно-історичному мовознавстві. Логіко-граматична школа середини XIX ст. (К.Беккер, Ф.І.Буслаєв). Психологічні школи в мовознавстві (Г. Штейнталь, В.Вундт та ін.). Харківська лінгвістична школа (О.О.Потебня). Молодограматизм. Учення молодогограматиків про фонетичні закони, про аналогії. Здобутки і вади молодогограматизму.

ТЕМА 13. Мовознавство кінця XIX – початку XX ст.

Школа «слів і речей». Школа естетичного ідеалізму. Неолінгвістика. Казанська лінгвістична школа. І. О. Бодуен де Куртене. Московська лінгвістична школа (П.Ф.Фортунатов, О.О.Шахматов, О.М. Пешковський та ін.). Соціологічний напрям. Лінгвістична концепція Фердинанда де Соссюра. Розвиток ідей Ф. де Соссюра у працях Ш.Баллі і А.Мейє.

ТЕМА 14. Структуралізм і генеративізм. Неогумбольдтіанство

Історичні й методологічні основи структуралізму. Празька лінгвістична школа і функціональна лінгвістика. Копенгагенський структуралізм (гloseматика). Датське мовознавство і гloseматика Л. Єльмслева. Американський структуралізм (дескриптивізм): Ф. Боас, Е. Сепір, Л. Блумфільд та ін.). Генеративізм. Європейське неогумбольдтіанство. Американське неогумбольдтіанство.

ТЕМА 15. Мовознавство в СРСР

Формування так званого радянського мовознавства, його філософське, наукове і практичне спрямування. Мовознавство 20–40-х років XX ст. Мовознавство 50–80-х років XX ст. “Нове вчення” про мову М.Я. Марра. Лінгвістична дискусія 1950 р. Здобутки і основні риси так званого радянського мовознавства. Українське мовознавство 20–80-х років XX ст.

ТЕМА 16. Мовознавство на сучасному етапі

Основні напрями сучасного мовознавства. Когнітивна лінгвістика. Функціональна лінгвістика. Лінгвістика тексту. Комунікативна лінгвістика. Успіхи й досягнення прикладної лінгвістики. Зв’язок мовознавства із задоволенням суспільних потреб народу.

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Знакова природа мови

1. Мовознавство і семіотика. Поняття про знак і знакову систему мови. 2. Типи знаків і мовні одиниці. 3. Мова як особлива знакова система. 4. Відмінність мови від інших знакових систем. 5. Мова і несловесні форми спілкування.

Тема 2. Система і структура мови

1. Поняття системи і структури мови. Мова як система систем (підсистем). 2. Парадигматичні, синтагматичні й ієрархічні відношення між мовними одиницями. 3. Структура мови, мовні рівні (яруси). Основні рівні мовної системи. 4. Фонологі

Тема 3. Мова і суспільство

1. Суспільна природа і функції мови. 2. Мова як соціально-історична норма. Основні типи мовної норми: узус, літературна мова, стиль мови. 3. Соціальні спільності людей і соціальні типи мов. 4. Соціолінгвістика, її предмет, завдання і проблеми. 5. Інтерлінгвістика.

Тема 4. Мова та історія (розвиток мови)

1. Функціонування і розвиток мови. 2. Причини мовних змін. 3. Позамовні та внутрішні чинники розвитку мови. 4. Взаємодія мов. 5. Диференціація та інтеграція – основні процеси розвитку мов. 6. Закони розвитку мови.

Тема 5. Порівняльно-історичне мовознавство

1. Виникнення історичного мовознавства і порівняльноісторичного методу дослідження мов. 2. Внесок у порівняльно-історичне мовознавство Ф. Боппа, Р. Раска, Я.Грімма і О. Востокова. 3. Основні положення порівняльно-історичних досліджень. 4. Розвиток порівняльно-історичного мовознавства у другій половині XIX ст.

Тема 6. Основні напрями мовознавства XIX – поч. XX ст.

1. Філософія мови В. фон Гумбольдта. 2. Логічний напрям у мовознавстві. 3. Психологічний напрям. Основні школи лінгвістичного психологізму. 4. Біологізм у мовознавстві та його критика. 5. Лінгвістична концепція Ф. де Соссюра. 6. Здобутки і вади молодогограматизму.

Тема 7. Структуралізм і генеративізм. Неогумбольдтіанство

1. Історичні й методологічні основи структуралізму. 2. Празька лінгвістична школа і функціональна лінгвістика. 3. Копенгагенський структуралізм (гloseматика). 4. Датське мовознавство і гloseматика Л. Єльмслева. 5. Американський структуралізм (дескриптивізм): Ф. Боас, Е. Сепір, Л. Блумфільд та ін.). 6. Генеративізм. 7. Європейське неогумбольдтіанство. 8. Американське неогумбольдтіанство.

Тема 8. Мовознавство на сучасному етапі

1. Основні напрями сучасного мовознавства. 2. Когнітивна лінгвістика. 3. Функціональна лінгвістика. 4. Лінгвістика тексту. 5. Комунікативна лінгвістика. 6. Успіхи й досягнення прикладної лінгвістики.

8. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента з дисципліни містить: опрацювання теоретичного матеріалу; виконання завдань відповідно до переліку компетенцій, що формуються у межах кожної теми навчальної програми; підготовку до контрольної роботи та екзамену.

Перелік тем, винесених на самостійне вивчення студентами:

ТЕМА 1. Мовознавство як наука

Предмет мовознавства. Зміст і основні завдання загального мовознавства. Місце мовознавства в системі наук. Прикладне мовознавство.

ТЕМА 2. Мова і мовлення

Проблеми мови і мовлення в концепціях різних лінгвістів. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення. Суспільна природа мови і мовної діяльності.

ТЕМА 3. Історія лінгвістичної думки як наука

Предмет і завдання історії мовознавства. Історія мовознавства як розвиток лінгвістичної теорії, методології і методики лінгвістичного аналізу. Основні етапи і періоди історії мовознавства.

ТЕМА 4. Історія лінгвістичної думки до XIX ст.

Мовознавство в Давній Індії. Давньокитайське мовознавство. Мовознавство в Давній Греції та Римі. Давнє арабське мовознавство. Європейське мовознавство епохи середньовіччя і Відродження. Українське мовознавство XI — XVIII ст.

ТЕМА 5. Мовознавство в СРСР

Формування так званого радянського мовознавства, його філософське, наукове і практичне спрямування. Мовознавство 20–40-х років XX ст. Мовознавство 50–80-х років XX ст. “Нове вчення” про мову М.Я. Марра. Лінгвістична дискусія 1950 р. Здобутки і основні риси так званого радянського мовознавства. Українське мовознавство 20—80-х років XX ст.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється шляхом усного опитування, оцінки умінь студентів аналізувати різні дослідницькі лінгвістичні парадигми.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Поточна успішність				Екзамен
Відповіді на семінарських заняттях	Підсумкова контрольна робота	Співбесіда з лектором	Сума	
40	20	40	100	100
Коефіцієнт погодження			0,6	0,4
Максимально можлива сума балів			60	40
Разом			100	

Поточна успішність (max = 100) складається з балів, отриманих на *практичних заняттях* (40 балів) та виконаної підсумкової *контрольної роботи* (20 балів), співбесіди з лектором (40), помножених на узгоджений коефіцієнт 0,6.

Загальний бал (80 балів) відповідей на практичних заняттях обчислюється за формулою: $\frac{A}{n} \times 16$, де A – сума усіх поточних оцінок за чотирибальною шкалою, включаючи оцінки «2», n – кількість цих оцінок (не менше восьми), A/n – середня оцінка поточного контролю.

Підсумкова контрольна робота (20 балів) передбачає виконання описових та тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку підсумкової контрольної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає: повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосувати у різних дослідницьких ситуаціях.

Екзаменаційна оцінка складається з двох показників: відповіді на питання екзаменаційного білету (max = 100 балів) та коефіцієнту погодження – 0,4. Відтак, максимально можлива сума балів отриманих на екзамені становить 40 балів ($100 \times 0,4 = 40$).

Отже, сумарна кількість балів з дисципліни загалом становить 100 балів, із яких максимум 60 балів – поточна успішність та 40 – екзаменаційна. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Екзамен за талоном №2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мультимедійний проектор, мультимедійні презентації до лекційного матеріалу.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Рекомендована література

а) основна

- Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : навч. посібник / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1991. – 232 с.
- Кириченко Г. С. Нариси загального мовознавства : навч. посібник: у 2 ч. / Г. С. Кириченко, С. В. Кириченко, А. П. Супрун; за ред. А. П. Супрун. – К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2008 // Ч. I: Мова, її будова та функції в суспільстві. – 2008. – 168 с.
- Ковалик І. І. Загальне мовознавство: Історія лінгвістичної думки : навч. посібник / І. І. Ковалик, С. П. Самійленко. – К. : Вища школа, 1985. – 216 с..
- Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник / М. П. Кочерган. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – К. : Видавничий центр «Академія», 2006. – 464 с.

б) додаткова

5. Німчук В. В. Мовознавство на Україні в 14-17 ст. : монографія / В. В. Німчук; відп. ред. В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1985. – 224 с.
6. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики: аналітичний огляд : навч. посібник / О. О. Селіванова. – К. : Фітосоціоцентр, 1999. – 148 с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля. – К, 2008. – 712 с.
8. Семчинський С. В. Загальне мовознавство : підручник / С. В. Семчинський. – К. : Вища шк., 1988. – 328 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

9. Лінгвістичний портал MOVA.info <http://mova.info>
10. Портал української мови та культури <http://slovnyk.net/>
11. Український лінгвістичний портал <http://www.ulif.org.ua/ulif>
12. Wikipedia <http://www.wikipedia.org>